

EDUSKUNNAN PANKKIVALTUUSMIESTEN

KERTOMUS

VUODELTA 1919

EDUSKUNNAN PANKKIVALIOKUNNALLE

HELSINGISSÄ 1920,

SUOMALAISEN KIRJALLISUUDEN SEURAN KIRJAPAINO OSAKEYHTIÖ.

Katsaus taloudelliseen asemaan ja Suomen Pankin tilaan vuonna 1919.

Ulkomaan kauppa.

Maaïmansodan päätyminen tuotti tärkeän muutoksen Suomen taloudelliseen elämään varsinkin sen kautta, että sodan aikana pysäyksissä ollut liikeyhteys Länsi-Europan ja valtamerentakaisen maiden kanssa saattoi jälleen alkaa. Kansainvälinen kauppa ei kuitenkaan vapautunut niin nopeasti eikä niin laajalti kuin oli odotettu. Kipeästi tarvittavia elintarpeita esim. saatiin ensin vain diplomaattisten neuvottelujen ja Amerikan Yhdysvaltain suopeuden nojalla. Raaka-aineiden saanti oli myöskin vaikeaa. Valmiita teollisuustuotteita sitävastoin oli helposti saatavissa, joskin korkeisiin hintoihin. Maahamme tuotiin siten suhteellisesti paljon kulutustavaroita, mutta verrattain niukasti raaka-aineita. Ja kun tuontia vuoden viimeisiin kuukausiin saakka rajoitettiin verrattain lievästi, jopa se osittain tehtiin vapaaksi (n. s. vapaalistat), paisui tuonti raharvoltaan erittäin suureksi. Vientiä taas haittasivat, varsinkin vuoden alkupuolella, ulkomaiden asettamat tuontirajoitukset ja laivain puute, niin että esim. vuoden varrella varastossa olleista n. 1,100,000 standartista puutavaraa voitiin viedä maasta vain n. 500,000 standarttia. Vienti kyke-

ni peittämään vain n. 35 % tuonnin arvosta. Kauppavajauksemme oli koko vuodelta n. 1,632 milj. markkaa. Tuonnin enemmitys olisi epäilemättä ollut suurempikin, ellei syksyn sato olisi ollut erittäin hyvä.

Tuonnin ja viennin arvo miljoonissa markoissa kuuakin kuukautena sekä tuonnin enemmitys käyvät ilmi allaolevasta yhdistelmästä.

	Tuonti	Vienti	Tuonnin enemmitys
Tammik.	69,5	12,9	56,6
Helmik.	72,2	14,4	57,8
Maalisk.	122,7	7,4	115,3
Huhtik.	165,7	14,8	150,9
Toukok.	201,5	19,7	181,8
Kesäk.	197,7	38,9	158,8
Heinäk.	199,6	58,2	141,4
Elok.	242,7	148,0	94,7
Syysk.	241,2	121,9	119,3
Lokak.	292,4	152,5	139,9
Marrask.	335,8	145,0	190,8
Jouluk.	364,4	139,4	225,0
Yhteensä	2,505,4	873,1	1,632,3

Miten tuonnin enemmitys on korvattu, on tarpeellisten numerotietojen puutteessa mahdotonta yksityiskohtaisesti selvittää. Jonkun osan, vaikkakaan sitä ei voi suu-

reksi arvioida, on peittänyt n. s. näkymätön vienti, josta kauppalaivaimme ansaitsemat rahdit on tärkein ryhmä. Melkoinen määrä tuonnista lienee suoritettu seuraavana vuonna laivattavista vientitavaroista saaduilla etumaksuilla. Hyvin merkittävä osuus tuonnin maksamisessa on ollut myös Suomen Pankilla sen kautta, että se, varsinkin valtion harjoittamaa tuontia varten, on myynyt tehdyn sitoumuksen nojalla sahanomistajilta saamiaan ulkomaan rahan määräisiä vekseleitä sekä suuren osan ulkomaisia saataviaan. Tämä käy ilmi m. m. siitä, että Suomen Pankin ulkomaiset saatavat (obligatsiot mukaan luettuna), jotka vuoden alussa olivat n. 708 milj. markkaa, olivat joulukuun 23 päivänä, ennen tilinpäätöksessä tehtyjä poistoja, vain n. 330 milj. markkaa. Suurin osa tuonnin enemmyydestä on kuitenkin ilmeisesti korvattu velkasitoumuksilla, jotka ovat jääneet rasittamaan ulkomaista maksutasauksemme.

Tuonnin aiheuttamista veloista muodostavat erikoislaatuisten osan ne, jotka eivät ole tavaran myyjän ja suomalaisen ostajan välisiä sitoumuksia, vaan esiintyvät tavalisina pankkisaatavina. Ne ovat syntyneet siten, että ulkomaalaiset, jotka ovat myyneet tavaraa tai ulkomaan valuuttaa Suomen rahaa vastaan, ovat maamme rahan arvon nopeasti aletessa sijoittaneet Suomen rahaa pankkeihimme käytettäväksi ostoihin Suomesta tai odottamaan aikaa, jolloin ne edullisesti jälleen voidaan muuttaa ulkomaan rahaksi. Suomen Pankin hankkiman yksityiskohtaisen tilaston mukaan olivat yksityispankkien bruttovelat (remburssit mukaan luettuna) ulkomaille marraskuun lopussa n. 631 milj. markkaa ja saatavat n. 73 milj. markkaa. Bruttovelloista oli n. 447 milj. markkaa ulkomaalaisten suomalaisiin pankkeihin tallettamiä varoja.

Vekselikurssit.

Useista syistä, joista valuuttakeinottelun ohella tärkeimmät epäilemättä olivat kauppatausauksemme passiivisuus, se seikka, ettei sen korvaamiseen saatu pitkäaikaista ulkomaista luottoa sekä ulkomailla vallinneet epäilykset Suomen kykyyn säilyttää rauhalliset olot, kohosivat ulkomaisten maksuvälineiden kurssit vuoden kuluessa ennen aavistamattoman korkealle. Sotavuosina olivat vekselikurssit, jos huomioon otetaan hintatasomme, verrattain edulliset, kuten käy ilmi alla olevasta tärkeimpien tuontimaittemme valuuttojen hintoja osoittavasta yhdistelmästä:

	Punta	Dollari	Floriini	Ruotsin kr.
<i>Pariteetti</i>	25: 22	5: 18	208: 32	138: 89
1914				
Korkein	29: —	5: 90	235: —	150: —
alin	25: 33	5: 23	209: 90	139: 30
keskimäärin	25: 99	5: 31	214: 49	141: 30
1915				
Korkein	34: 30	7: 25	300: —	210: —
alin	29: —	5: 90	235: —	150: —
keskimäärin	31: 29	6: 46	261: 81	170: 77
1916				
Korkein	35: 50	7: 50	320: —	216: —
alin	33: 50	7: —	295: —	192: —
keskimäärin	34: 30	7: 23	304: 99	204: 96
1917				
Korkein	41: —	8: 60	375: —	360: —
alin	30: 50	6: 50	260: —	193: —
keskimäärin	35: —	7: 49	307: 10	235: 56
1918				
Korkein	47: 50	9: 90	457: —	310: —
alin	30: 50	6: 50	260: —	195: —
keskimäärin	39: 40	8: 40	380: 97	262: 70

Vuonna 1919 osoittivat kurssit suurin piirtein katsottuna ensin nousua maaliskuun puoliväliin, sitten laskua toukokuun alkupuolelle sekä kesäkuusta ja varsinkin

heinäkuun puolivälistä miltei herkeämätöntä nousua vuoden loppuun saakka. Tämä kehitys käy ilmi myöskin alla olevasta tärkeimpien rahalajien keskimääräisiä kurssija osoittavasta yhdistelmästä:

	Punta	Dollari	Floriini	Ruotsin kr.
Tammik.	42: 90	9: 02	378: 96	259: 04
Helmik.	44: 84	9: 44	388: 50	264: 70
Maalisk.	46: 76	9: 92	403: 60	274: 64
Huhtik.	44: 88	9: 66	387: 62	256: 41
Toukok.	45: 94	9: 86	390: —	252: 48
Kesäk.	51: 68	11: 17	437: 31	287: 59
Heinäk.	58: 71	13: 16	501: —	329: 11
Elok.	65: 35	15: 26	569: 95	376: 34
Syysk.	73: 94	17: 72	660: 60	433: 07
Lokak.	92: 86	22: 11	839: 04	538: 37
Marrask.	110: 54	26: 97	1,015: 40	620: 56
Jouluk.	124: 60	32: 57	1,231: 91	697: 30
Koko vuosi				
korkein	133: 60	34: —	1,285: —	740: —
alin	42: 10	8: 85	372: —	241: —
keskim.	66: 97	15: 58	599: 97	382: 97

Ainoastaan Saksan markka ja Itävallan kruunu ovat meillä noteeratuista rahalajeista jatkuvasti alentuneet arvossa enemmän kuin Suomen markka. Saksan markka, jonka noteeraus tammikuussa oli keskimäärin 111: 44, noteerattiin joulukuussa keskimäärin 70: 04. Itävallan kruunun kurssi, joka tammikuussa oli keskimäärin 56: 12, aleni myös alenemistaan, niin että se heinäkuussa oli keskimäärin 42: —. Elokuun 14 päivänä lopetti Suomen Pankki noteeraamasta tätä rahalajia, jonka noteeraus eräiden maiden keskuspankeissa jo huhtikuulla oli lakannut.

Kurssien voimakas nousu on vaikuttanut, että ulkomainen tuontimme on suuressa määrin kallistunut ja että vuoden loppupuolella erääntyneet ulkomaan rahan määräiset maksut ovat olleet erittäin raskaat suorittaa. Niille teollisuuden haaroille, jotka ovat riippuvaisia ulkomaisesta raaka-aineesta, on kurssien nousu myös ollut varsin epäedullista.

Rahamarkkinain tila.

Rahamarkkinat, joille sotavuosina yleensä oli ollut tunnusmerkillistä melkoinen rahan runsaus, alkoivat vuoden 1918 loppupuolella kiristyä. Rahan kysyntä varsinkin heinä—lokakuulla oli erittäin vilkasta, samalla kun talletusten kasvu hidastui huomattavasti, etenkin vuoden viimeisellä neljänneksellä. Ottolainaustaan elvyttääksään yksityispankit jo joulukuussa 1918 korottivat korkeimman talletuskorkonsa 4 %:sta 5 %:iin ja juoksevan tilin koron 1 %:sta 2 %:iin. Kun Suomen Pankin alin diskonttomäärä toukokuun 18 päivästä 1916 oli muuttumatta ollut 5 % ja yksityispankkien ylin talletuskorko siten oli tullut samaksi kuin Suomen Pankin alin diskontto, korotti Suomen Pankki tammikuun 7 päivänä 1919 korkomääriään. Kun oli odotettavissa, että valtion obligatioita ja yksityispankkien osakkeita vastaan entistä enemmän anottaisiin lainoja, näytti tarpeelliselta korottaa lainauskorkoja tuntuvammin. Diskonttokorkomäärät korotettiin 1 %:lla ja lainauskorkomäärät 1 1/2 %:lla.

Nämä korotukset eivät kuitenkaan tuotaneet pysyvää muutosta rahamarkkinoihin. Vuoden kahtena ensimmäisenä kuukautena kertyi pankkeihin talletuksia jonkun verran runsaammin kuin edellisinä kuukausina, mutta sen jälkeen oli ottolainauksen lisääntyminen hidasta. Yksityispankkien talletustileillä olevat varat lisääntyivät helmi—kesäkuulla vain 2,128 miljoonasta 2,208 miljoonaan markkaan, jonka jälkeen tämä tili tuskin enää osoitti nousua. Säästökassatili näytti lokakuun lopulla vähemmän varoja kuin heinäkuun lopussa. Ainoastaan ylempänä mainitut ulkomaalaisten talletukset pankeissamme ovat osoittaneet huomattavampaa nousua, saaden yhä suuremman merkityksen kotimaisillakin rahamarkkinoillamme. Toisaalta varsinkin ulkomaan kaupan vilkastumi-

nen erittäin voimakkaasti lisäsi rahan kysyntää. Pankeissa diskontatut vekselit kasvoivat 591 milj. markasta vuoden alussa 983 milj. markkaan lokakuun lopussa ja lainat saman ajan kuluessa 1,350 milj. mk:sta 1,609 milj. markkaan. Yhä enempi alettiin myöskin käyttää Suomen Pankin luottoa. Diskonttaukset Suomen Pankissa kasvoivat 49,5 milj. markasta heinäkuun lopussa 117,9 milj. markkaan marraskuun puolivälissä. Kun rahamarkkinat täten vuoden viimeisellä neljänneksellä nopeasti kiristyivät, korotti Suomen Pankki marraskuun 17 päivänä kaikki korkomääränsä 1 prosentilla, joten ne vuoden lopussa olivat seuraavat:

7 % diskontattaessa puhtaita liikevekselitä, joilla maksupäivään ei ole kolmea kuukautta pitempi aika;

7½ % diskontattaessa samanlaisia vekseleitä, joilla maksupäivään on pitempi aika kuin kolme kuukautta;

8 % diskontattaessa muita vekseleitä, riippumatta siitä, onko niillä maksupäivään pitempi tai lyhyempi aika;

7½ % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiviivejä, joiden vakuutena on kultaa tai hopeata, Suomen Valtion obligatsiot, Suomen Hypoteekkiyhdistyksen Valtion takuulla varustettuja ulkomaan rahan määräiset obligatsiot sekä ulkomaisten valtioiden antamia taikka valtiotakuulla varustettuja obligatioita;

8 % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiviivejä, joiden vakuutena on muunlaisia obligatioita, yksityispankkien talletustodistuksia ja kiinnityksiä; sekä

8½ % myönnettäessä hypoteekkilainoja ja kassakreditiviivejä osakkeita vastaan;

jonka ohessa kassakreditivien sisäänkirjoitusmaksu edelleenkin laskettiin ½ prosentin mukaan vuodelta.

Yksityispankit korottivat heti tämän jälkeen lainauskorkojaan sekä vuoden 1920 alusta talletuskorkojaan.

Vertauksen vuoksi mainittakoon, että muiden Euroopan keskuspankkien alimmat diskonttokorkomäärät olivat vuoden lopulla alempana mainituista päivämääristä saakka seuraavat:

Amsterdam	1/7 1915	4,5	%
Berlini	23/12 1914	5	"
Bryssel	6/10 1919	3,5	"
Bukarest	1/5 1916	5	"
Geneve	21/8 1919	5	"
Kristiania	18/12 1919	6	"
Kööpenhamina	7/10 1919	6	"
Lontoo	6/11 1919	6	"
Madrid	10/11 1919	5	"
Pariisi	21/8 1914	5	"
Tukholma	13/6 1919	6	"
Wien	10/4 1915	5	"

Verrattuna näihin oli Suomen Pankin diskonttokorko vuoden lopulla korkein.

Liikkeessä oleva setelistö.

Suomen Pankin liikkeessä oleva setelistö, joka joulukuun 23 päivänä 1918 oli saavuttanut korkeimman tähänastisen määränsä 1,161,948,541 markkaa ja joka vuoden 1918 viimeisenä päivänä oli 1,156,196,102 markkaa, osoitti vuoden alkupuolella aina elokuun 23 päivään saakka melkein keskeymätöntä vähentymistä, niin että se mainittuna päivänä oli 958,766,134 markkaa eli n. 197 milj. markkaa pienempi kuin vuoden alussa. Vähentyminen johtui etupäässä siitä, että Suomen Pankki tuontia varten myi ulkomaista valuuttaansa. Kuten alempana esitetään, olisi vähennys ollut vielä paljon suurempi, ellei Suomen Pankkiin olisi sekä suoraan että yksityispankkien rediskonttausten kautta sijoitettu huomattavia määriä valtion velkasitoumuksia. Elokuusta lähtien setelistö jälleen kasvoi nopeasti yksityisten lisääntyneen lainauksen sekä yksityispankkien rediskonttauksen vuoksi, niin että se vuoden viimeisenä päivänä oli 1,123,942,801 markkaa eli vain

n. 32 milj. markkaa pienempi kuin vuoden alussa.

Valtion lainauksen vaikutus setelistöön.

Että setelistö vuoden 1919 kuluessa ei mainittavasti vähentynyt, johtuu suureksi osaksi siitä, että valtio ei ole ulkomailta eikä sanottavasti kotimaastakaan saanut pitkäaikaisia lainoja, vaan että sen verotuksen myöhästyessä on täytynyt turvautua pääasiallisesti lyhytaikaiseen kotimaiseen luottoon.

Valtion lainaus on viime vuosina lisännyt setelistöä ensiksikin siten, että valtio on suoraan myynyt velkasitoumuksiaan Suomen Pankkiin. Näistä sitoumuksista muodostavat osan erinäiset valtion omistamat obligatsiot, jotka valtio on myynyt Suomen Pankille, sitoutuen ne vuoden lopussa lunastamaan takaisin, mikä sitoumus vuodesta vuoteen on uudistettu, valtion itse liikkeelle laskemat obligatsiot sekä pienempi määrä (n. 32 milj. mk.) valtion Suomen Pankille myymiä ruplia. Toisen ja suuremman ryhmän suoraan Suomen Pankkiin myytyjä valtion velkasitoumuksia muodostavat sen asettamat vekselit.

Toiseksi on valtion lainaus lisännyt setelistöä siten, että yksityispankit ovat rediskontanneet Suomen Pankissa valtion niille myymiä velkasitoumuksia. Nämä eivät ole olleet ainoastaan vekseleitä, vaan myös vuonna 1918 kulkulaitosrahaston vahvistamiseksi otettuun kotimaiseen valtiolainaan kuuluvia obligatioita, jonka lainan yksityispankit ottivat merkitäkseen ehdolla, että saavat myydä näitä obligatioita nimellisarvosta Suomen Pankkiin.

Suomen Pankin hallussa olevat valtiopaperien eri ryhmät (lukuunottamatta Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi annettua 350 milj. markan obligatiolainaa sekä erinäisiä Suomen Pankin ulkomaan rahan määräisiä saatavia valtiolta) osoittivat vuonna 1919 seuraavaa kehitystä:

	Obligatsioita ja rmpia.	Vekseleitä.	Rediskontatut vekselit.	Yhteensä	
				Rediskontatut obligatsiot.	Yhteensä
Miljoonaa markkaa.					
Tammikuu	145,9	185,0	—	10,0	340,9
Helmikuu	145,9	185,0	—	7,5	338,4
Maaliskuu	145,8	185,0	16,5	56,4	403,7
Huhtikuu	125,5	235,6	46,5	61,0	468,6
Toukokuu	125,5	235,2	48,0	87,7	496,4
Kesäkuu	125,5	235,2	37,5	66,7	464,9
Heinäkuu	125,5	230,2	19,4	45,0	420,1
Elokuu	125,5	310,2	34,9	45,5	516,1
Syyskuu	125,5	310,2	32,4	52,3	520,4
Lokakuu	130,1	280,2	53,9	63,1	527,3
Marraskuu	118,8	310,2	50,4	66,6	546,0
Joulukuu	86,1	342,5	51,4	57,3	537,3

Ylläolevat luvut osoittavat, että valtion lainaus vuoden 1919 kuluessa lisäsi Suomen Pankin setelistöä 196,4 milj. markalla.

Setelinantoa vastaavat varat.

Kun Suomen Pankin on — pääasiassa elintarpeiden tuontia varten — pitänyt myydä suuri osa ulkomaisista valuutoistaan ja kun samalla Pankkiin on sijoitettu suuria määriä valtion velkasitoumuksia, jotka nykyisten säännösten mukaan ovat luettavat n. s. setelikatteiden joukkoon, on setelinannon vakuutena olevan arvoaineen laatu ja kokoonpano suuresti muuttunut. Jos lasketaan montako prosenttia eri vuosineljänneksien lopussa setelien vastineena olevat eri varat tekivät niiden koko summasta, saadaan seuraava yhdistelmä:

	31/3	30/6	30/9	31/12
	%	%	%	%
Metallikassa (ja Suomen hopearaha)	3,9	3,8	3,4	3,6
Ulkomaiset kirjeenvaihtajat ynnä ulkomaiset vekselit, kupongit ja setelit	15,7	8,4	16,9	13,1

Ulkomaiset obligat-				
siot	36,9	34,8	31,2	14,4
Suomen valtion obli-				
gats. ja muut si-				
toumukset	43,5	53,0	48,5	68,9
Yhteensä 100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Ajoittain on siten yli puolet setelikatteesta ollut valtion sitoumuksia, samalla kuin metallikassa (ynnä n. 1/2 milj. markkaa Suomen hopearahaa) ei aina ole nousut edes 4 %:iin kaikista setelinantoa vastaavista varoista. Kun erinäisten ulkomaisten obligatsioiden arvoa vuoden 1919 tilinpäätöksessä vielä alennettiin, nousi Suomen valtion sitoumusten osuus setelikatteesta vuoden lopussa n. 69 %:iin.

Helposti ymmärrettävistä syistä on tällaista setelikatetta pidettävä epätydyttävänä. Sen korjaamiseen on sen vuoksi vakavasti pyrittävä.

Setelinanto-oikeus — yllämainitut varat ynnä 200 milj. markkaa kattamatonta setelinanto-oikeutta — on vuoden kuluessa vaihdellut 1,286,948,965 markasta 1,498,768,861 milj. markkaan. Käyttämätön setelinanto-oikeus on vaihdellut 65,375,409 milj. markasta 199,597,301 markkaan, ollen 4,66—18,12 % koko setelinanto-oikeudesta.

Suomen Pankin vuosivoitto.

Kärsittyään edellisinä vuosina ruplan pakkokurssin, Venäjän valtion ottamain valuuttalainain sekä kapinan johdosta suuria tappioita, on Suomen Pankki jälleen vuoden 1919 tilinpäätöksessä voinut osoittaa varsin huomattavan voiton. Etenkin ulkomaisen valuutan myynnistä saatu agio on tuottanut Pankille melkoisia voittoja, huolimatta siitä, että Pankki on myynyt valuuttojaan suhteellisesti alhaisiin kurs-

seihin. Saadusta voitosta on osa käytetty erinäisten Pankin omistamain ulkomaisten valuuttain kirjatun arvon alentamiseen. Alennuksen tapahduttua on valuuttaobligatsioiden kirjattu arvo Smk. 91,653,600:—, ruplamääräisten obligatsioiden 4,667,789: 60 ja ruplamääräisten konttokuranttisaatavain Smk. 21,234,149: 26, niiden nimellisarvon ollessa: valuuttaobligatsioiden Smk. 305,512,000:—, ruplamääräisten obligatsioiden rupl. 28,531,715: 20 ja konttokuranttisaatavain rupl. 124,906,760: 38. Vuoden voitto oli poistojen jälkeen Smk. 118,115,940: 91. Tästä summasta käytettiin Smk. 20,284,780: 90 kantarahaston korottamiseen Smk:sta 4,715,219: 10, johon summaan se vuoden 1917 tuottamain tappioiden vuoksi oli alentunut, Pankin ohjesäännössä säädettyyn 25 milj. markan määrään sekä Smk. 71,891,757: 62 kokonaan menetetyn vararahaston uudelleen saattamiseksi siihen määrään, jossa se ilman vuosien 1915 ja 1917 tilinpäätöksissä tappioiden peittämiseen käytettyjä summia olisi ollut. Pankkivaltuusmiehet ehdottavat kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi edellämainitun siirron vararahastoon.

Voittovaroja jäi vielä Eduskunnan käytettäväksi Smk. 25,939,402: 39. Tästä summasta on Eduskunta kuluvan vuoden tulo- ja menoarviossa osottanut valtiotarpeisiin 23,000,000 markkaa. Mitä tulee jäljellä olevaan määrään, Smk. 2,939,402: 39, katsovat Pankkivaltuusmiehet, että sekin olisi vararahastoon siirrettävä, ja ehdottavat sen vuoksi täten kunnioittaen Eduskunnan päätettäväksi,

että voittovarojen käyttämätön määrä, Smk. 2,939,402: 39, siirretään vararahastoon.

Erinäisiä Pankkivaltuusmiesten käsittelemiä asioita.

1 §.

Valtiolaina Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi.

Eduskunnan 17 päivänä heinäkuuta 1918 tekemän päätöksen mukaan valtuutettiin Hallitus Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi: 1) antamaan Suomen valtion nimessä ja vastuulla 350,000,000 markan arvosta obligatsioita, joiden korko on 4 1/2 % ja vuotuismaksu 6 % ja jotka samoin kuin niihin kuuluvat kupongit ovat vapaat nykyisistä ja vast'edes säädetävistä veroista ja maksuista; 2) asettamaan mainitusta obligatiomäärästä enintään 150,000,000 markan arvosta obligatsioita myöskin ulkomaan rahalle; sekä 3) luovuttamaan 1 ja 2 kohdassa mainitut obligatsiot Suomen Pankille ehdolla, että Pankilla on lupa myydä niitä muille pankeille, laitoksille, tai yksityisille ainoastaan sovittuaan siitä Hallituksen kanssa, ja että Pankin voittovaroista niin suuri osa, kuin tarvitaan puheenaolevien obligatioiden vuotuismaksuihin, ilman Eduskunnan erityistä päätöstä siirretään valtiolle.

Suomen Pankille yllämainitussa suhteessa annettavat obligatsiot asetettiin Senaatin syyskuun 10 päivänä tekemän päätöksen mukaan 1 päivälle lokakuuta 1918 ja korvattiin, kunnes obligatsiot ehtisivät valmistua, Suomen Pankille annetulla todistuksella. Tämän perusteella on Pankki käyttänyt nämä arvot asemansa vahvistamiseksi Pankkivaltuusmiesten kertomuksessa vuodelta 1918 mainitulla tavalla.

Puheenaolevalla avustustoimenpiteellä oli saavutettu Suomen Pankin aseman vahvistaminen sikäli, että Pankille oli käynyt mahdolliseksi korvata kärsimiään tappioita. Mutta lainan arveltiin voivan parantaa Pankin asemaa toisellakin tavalla. Pankkivaltuusmiehille tammikuun 16 päivänä lähettämässään kirjelmässä Pankin Johtokunta huomautti, että myymällä ylei-

sölle puheenalaisia obligatsioita olisi koettava vähentää Suomen Pankin liikkeessä olevaa setelistöä. Kun yksityispankit joulukuussa olivat korottaneet talletuskorkoaan ja rahamarkkinat muutenkin olivat kiristyneet, oli Johtokunnan mielestä kuitenkin tarpeen, jos mieli saada obligatsioita kaupaksi, korottaa niiden korko 6 %:iin ja vuotuismaksu 6 1/2 %:iin. Tällöin olisi valtiolla syytä pidättää itselleen oikeus lyhyen ajan, esim. 5 vuoden kuluttua konvertata obligatsiot. Myöskin sikäli ehdotti Johtokunta lainaa koskevia määräyksiä muutettavaksi, että mitään osaa obligatsioista ei asetettaisi ulkomaan rahalle ja että Suomen Pankin voittovaroja ei käytettäisi puheenalaisen obligatioiden vuotuismaksuihin, joista valtion tulisi vastata.

Yhtyen Johtokunnan mielipiteeseen Pankkivaltuusmiehet kirjelmässä tammikuun 20 päivältä alistivat Valtioneuvostolle, eikö Eduskunnalle olisi esitettävä, että lainaehdoja edellämainitulla tavalla muutettaisiin. Tämän johdosta Hallitus 8 päivänä helmikuuta antoi Eduskunnalle asiasta esityksen, jossa muuten oli asetettu Pankkivaltuusmiesten kannalle, paitsi että Hallitus katsoi voivansa kannattaa ehdotusta obligatioiden vuotuismaksujen suorittamisesta valtion varoilla vain siinä muodossa, että Hallituksella olisi oikeus siihen suostua, kun Hallitus katsoo sen mahdolliseksi.

Eduskunta hyväksyi esityksen Pankkivaltuusmiesten ehdotuksen mukaisesti. Eduskunnan asiassa 25 päivänä helmikuuta tekemä päätös sisälsi, että Eduskunta, muuttaen 17 päivänä heinäkuuta 1918 asiasta tekemänsä päätöstä, valtuuttaa Hallituksen, Suomen Pankin aseman vahvistamiseksi: 1) antamaan Suomen valtion ni-

messä ja vastuulla 350,000,000 markan arvosta Suomen rahan määräisiä obligatioita, joiden korko voidaan määrätä aina 6 %:iin ja vuotuismaksu 6 1/2 %:iin; jotka kuponkineen ovat vapaat obligatioista ja kupongeista suoritettavista veroista ja maksuista, ja jotka valtio viiden vuoden kuluttua on oikeutettu konverttaamaan; sekä 2) luovuttamaan nämä obligatiot Suomen Pankille ehdolla, että Pankilla on lupa myydä niitä muille pankeille, laitoksille tai yksityisille ainoastaan sovittuaan siitä Hallituksen kanssa.

Kun puheenaolevia obligatioita ei syksyn mennessä ollut Suomen Pankille annettu, eikä niiden korkokantaa tiettävästi ollut lopullisesti vahvistettu, pyysivät Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan tekemästä esityksestä Valtiovarainministeriölle marraskuun 10 päivänä lähetetyssä kirjelmässä ministeriön toimenpidettä siihen, että obligatiot ensi tilassa annettaisiin Suomen Pankille. Marraskuun 14 päivänä annetulla asetuksella Hallitus saattoi voimaan Eduskunnan ylempänä mainitun päätöksen. Korkokanta määrättiin lopullisesti 6 %:ksi ja vuotuismaksu 6 1/2 %:ksi. Obligatioita ei kuitenkaan saatu valmistetuksi ennen vuoden loppua. Ne luovutettiin Suomen Pankille vuoden 1920 alussa.

2 §.

Suomen Pankin ulkomaiset asiamiehet.

Ennestään on Suomen Pankilla Norjassa ollut kolme asiamiestä nimittäin Norges Bank, Andresens Bank A/S ja Centralbanken for Norge. Näiden lisäksi ilmoitti Johtokunta kirjelmällä Pankkivaltuusmiehille helmikuun 13 päivältä Den Norske Handelsbankin tarjoutuneen Suomen Pankin asiamieheksi. Kun pankin tarjoamat ehdot olivat edulliset ja pankki vakavarainen, päättivät Pankkivaltuusmiehet Johtokunnan esityksestä hyväksyä Den Norske Handelsbank Suomen Pankin asiamieheksi.

3 §.

Toimenpiteitä, jotka koskevat yksityisten sitoumuksia Pankille.

Vuonna 1919 ovat Pankkivaltuusmiehet käsitelleet kaksi akordia koskevaa hake-
musta, joista on tehty selkoa kokouksissa tammikuun 27 päivänä ja helmikuun 27 päivänä pidetyissä pöytäkirjoissa.

Pankin Johtokunnan esityksestä ovat Pankkivaltuusmiehet määränneet tileistä poistettavaksi erinäisiä jo aikaisemmin epävarmoiksi merkittyjä saatavia, joista ei enää mitään voida saada perityksi, yhteensä 276,923 markkaa 86 penniä.

4 §.

Pankin tilintarkastus.

Suomen Pankin Ohjesäännössä määrätyn tarkastuksen vuodelta 1918 ovat vuoden 1917 toisilla valtiopäivillä valitut tilintarkastajat kauppias Frithiof Tikanoja ja kansakoulunopettaja Juho Pekka Kokko sekä tilintarkastajain varamiehet maanviljelysneuvos Erkki Pullinen ja agronomi Eero Hahl Pankkivaltuusmiesten kutsumuksesta toimittaneet maaliskuun 17 päivän ja huhtikuun 3 päivän välisenä aikana. Tilintarkastajain puoltosanan mukaisesti ja Pankin Ohjesäännön tätä koskevain säännösten nojalla ovat Pankkivaltuusmiehet Eduskunnan puolesta myöntäneet Johtokunnalle vastuuvapauden Pankin hallinnosta vuodelta 1918.

5 §.

Pankin lainausliikkeen tarkastus.

Pankkivaltuusmiehet ovat Pankin kirjojen ja tililaskujen sekä haarakonttoreista tulleiden ilmoitusten nojalla joka kuukaudelta toimittaneet sellaisen Pankin liikkeen ja lainauksen tarkastuksen, kuin Pankkivaltuusmiehille annetun johtosäännön 4 §:ssä säädetään. Niinikään ovat Pankkivaltuusmiehet tarkastaneet Pankin Johtokunnan pöytäkirjat.

6 §.

*Katsastukset.**a) pääkonttorissa.*

Suomen Pankin ohjesäännön 40 §:n säännöksen mukaisesti ovat Pankkivaltuusmiehet toimittaneet pääkonttorin kassaholvien ja kaikkien rahastojen sekä laina- ja vakuuskirjain ynnä talletusten katsastuksen syyskuun 8, 9, 29, lokakuun 1, 2, 7, 18, joulukuun 30 v. 1919 ja tammikuun 3 päivänä v. 1920. Sanotussa katsastuksessa saadut tulokset, jotka on annettu Johtokunnan tiedoksi, ovat olleet Pankin kirjain mukaiset.

b) haarakonttoreissa.

Mitä Pankin haarakonttoreihin tulee, ovat Pankkivaltuusmiehet antaessaan määräykset valitsemillensa diskonttokomiteain jäsenille myöskin kehottaneet heitä kerran kuukaudessa, mielensä mukaan kulloinkin erikseen määrättävinä aikoina, toimittamaan konttoreissa säädetyt katsastukset.

Sitäpaitsi ovat tarkastuksia toimittaneet:
V. t. pankinjohtaja Broberg:

Turun konttorissa huhtikuun 22 ja 23 päivänä;

Pankinjohtaja Basilier:

Jyväskylän konttorissa elokuun 23 päivänä;

Kuopion konttorissa syyskuun 16 ja 17 päivänä;

V. t. pankinjohtaja Broberg:

Kotkan konttorissa lokakuun 11 päivänä;

Vaasan konttorissa lokakuun 25 päivänä;

Oulun konttorissa lokakuun 27 päivänä;

Tampereen konttorissa marraskuun 22 päivänä;

Hämeenlinnan konttorissa marraskuun 24 päivänä;

Viipurin konttorissa joulukuun 10 ja 11 päivänä;

Joensuun konttorissa joulukuun 12 päivänä;

Sortavalan konttorissa joulukuun 13 päivänä;

Pankinjohtaja Basilier:
Mikkelin konttorissa joulukuun 19 päivänä;

V. t. pankinjohtaja Broberg:

Porin konttorissa joulukuun 29 ja 30 päivänä.

Näistä tarkastuksista ovat seikkaperäiset kertomukset olleet Pankkivaltuusmiesten nähtävinä.

7 §.

Pankin kiinteistöjä koskevia toimenpiteitä.

Sen johdosta, että Pankin setelipainon huoneusto koneiden lisäämisen takia kappasi laajentamista, valtuuttivat Pankkivaltuusmiehet helmikuun 27 päivänä Johtokunnan mainittuun tarkoitukseen käyttämään korkeintaan 60,000 markkaa.

Pankin Jyväskylässä omistamassa talossa tehtäviin muutoksiin ja korjauksiin myönsivät Pankkivaltuusmiehet elokuun 29 päivänä käytettäväksi 145,000 markkaa.

Samana päivänä myönsivät Pankkivaltuusmiehet Pankin Tampereella omistamassa talossa tehtäviä korjaustöitä varten 5,675 markkaa.

Syyskuun 8 päivänä myönsivät Pankkivaltuusmiehet kelvottomaksi käyneen setelinpoltouunin purkamiseen ja uuden uunin rakentamiseen käytettäväksi 13,950 markkaa sekä ylivahvistimestarin asunnossa tehtäviä korjaustöitä varten 3,622 markkaa 50 penniä.

8 §.

Ylimääräisten virkailijain ottaminen Pankkiin.

Johtokunnan esityksestä alistivat Pankkivaltuusmiehet kirjelmässä tammikuun 27 päivältä Pankkivaliokunnan harkittavaksi, eikä Eduskunnalle olisi tehtävä esitys tilastovirkailijan ottamisesta Suomen Pankkiin. Pankkivaliokunnan esityksestä päätti Eduskunta helmikuun 25 päivänä, että tilastovirkailija oli Pankkiin otettava, sekä valtuutti Pankkivaltuusmiehet käyttämään